

תוכן עניינים

מבוא

פרק א': דוד בן גוריון – ביוגרפיה ואידיאולוגיה

א.1: דוד בן גוריון - קורות חיים

א.2: דוד בן גוריון - אידיאולוגיה והבנת הציונות

פרק ב': העלייה בחשיבות יהודי ארצות הברית בעיני בן גוריון בסוף שנות השלושים

פרק ג': יחסיו של בן גוריון עם הארגונים היהודיים בארה"ב בשנות ה-40-30

ג.1: ארגון 'הדסה'

ג.2: הסתדרות ציוני אמריקה

ג.3: ועד החרום של ציוני אמריקה

פרק ד': שיתוף ומאבק – בן גוריון וציוני אמריקה בשנות הארבעים

פרק ה': בן גוריון, ציוני אמריקה והקמת מדינת ישראל - דיון ומסקנות

ביבליוגרפיה

מבוא

הקמתה של מדינת ישראל בשנת 1948, כמדינה יהודית, הייתה נקודת שיא בהתפתחות המפעל הציוני לאורך תקופה של עשרות שנים מאז סוף המאה התשע-עשרה. בראייה לאחור ניתן לומר שהישג זה של התנועה הציונית היה תוצאה של פעולה משולבת שהתנהלה בשני מישורים עיקריים: מצד אחד, העשייה הציונית החלוצית אשר כללה עלייה לארץ ישראל, הקמת יישובים ויצירת קהילה יהודית מתחדשת ("היישוב") בעלת יכולת כלכלית מסוימת ומבנה אירגוני אשר אפשר לה לחתור להשגת מטרותיה. מצד שני, העשייה המדינית במרחב הפוליטי הבינלאומי אשר הייתה מבוססת על ההכרה שהתנועה הציונית אינה פועלת בחלל מדיני ריק אלא היא תלויה לשם השגת מטרותיה במערכת המדינית הבינלאומית והכוחות הפועלים בה.

ניתן לומר במידה רבה של ביטחון שלהישגים שהושגו בשני מישורים אלה הייתה תרומה מכרעת להצלחה הכוללת. כלומר, הפעולה במישור המדיני הייתה חשובה והכרחית, אך היא הייתה עלולה להיות חסרת ערך לולא זכתה לגיבוי של מפעל ציוני בעל משקל בארץ ישראל אשר הגיע לדרגה מסוימת של התפתחות והשיג הישגים מסוימים מבחינת גודל האוכלוסייה היהודית בארץ ישראל והיקף הפעל ההתיישבותי. באותה מידה סביר להניח, בכיוון ההפוך, שהעלייה החלוצית לארץ ישראל והמפעל ההתיישבותי בה, כשלעצמם, לא היו מספיקים להשגת התוצאה הסופית של הקמת המדינה ללא היכולת לנווט את הספינה הציונית במערכת המדינית הבינלאומית.

שני היבטים אלו של המפעל הציוני היו מרכזיים גם בתפיסתו של מי שהיה המנהיג הבכיר של התנועה הציונית לאורך עשרות שנים לפני הקמת המדינה ולאחר מכן ראש הממשלה הראשון שלה, דוד בן גוריון.

המטרה העיקרית של עבודה זו היא להציע סקירה היסטורית של מערכת יחסיו של בן גוריון עם יהדות ארצות הברית בכלל ועם התנועה הציונית האמריקאית בפרט, כחלק ממדיניות כוללת וכפועל יוצא של תפיסה כוללת זו. כך למשל, אחת המטרות המוצהרות של בן גוריון באמריקה הייתה להשפיע, באמצעות ובסיועה של התנועה הציונית האמריקאית, על דעת הקהל האמריקאית והעולמית ובדרך זו להשפיע על מקבלי החלטות בדרג המדיני, לא רק בארצות הברית אלא גם בבריטניה הגדולה.

שאלת המחקר בעבודה היא: במה תרמו פעולותיו של בן גוריון בארצות הברית בין השנים 1942-1348 להקמת מדינה יהודית בארץ ישראל?

במידה והפעילות במישור המדיני באמצעות ובסיוע ציוני ארצות הברית אכן הייתה מכרעת, ובמידה שתפקידו של בן גוריון בתהליכים אלה אכן היה מרכזי, כפי שיוצא במידה רבה מן הסקירה ההיסטורית המוצעת כאן, הרי שניתן לומר שפעילותו בארצות הברית בתקופה שבה אנו עוסקים תרמה תרומה מכרעת להקמת המדינה היהודית בארץ ישראל.

פרק א': דוד בן גוריון – ביוגרפיה ואידיאולוגיה

א.1: דוד בן גוריון - קורות חיים

דוד בן גוריון נולד בפלונסק שבפולין בשנת 1886 כילדם השישי של שיינדל ואביגדור גרין. כנער בן 14 ייסד עם כמה נערים בני עירו אגודה ציונית בשם 'עזרא' שמטרתה הייתה לחזק את מעמד השפה העברית בקרב הקהילה היהודית שבעיר. חברי האגודה התחייבו לדבר עברית ואף ייסדו קבוצת לימוד עברית לבני נוער עניים בעיירה.

ב-1906 עלה בן גוריון לארץ ישראל ובתקופה הראשונה לחייו בארץ עבד כפועל חקלאי בפתח תקווה, ביקב ראשון לציון ובכפר סבא. ב-1907 עבר לגליל והשתלב כפועל חקלאי במושבה סג'רה.

ב-1912 עבר בן גוריון לאיסטנבול – אז בירת האימפריה העות'מנית אשר ארץ ישראל הייתה חלק ממנה. הוא החל בלימודי משפטים מתוך מטרה לייצג יהודים בארץ ישראל כלפי מוסדות השלטון העות'מני. ב-1914, עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה, שהה בן גוריון בחופשה בארץ ישראל. הוא גורש מן הארץ, ביחד עם ידידו יצחק בן צבי, בשל מעורבותם של השניים בפעילות ציונית. שני הידידים הגיעו לאלכסנדריה שבמצרים וממנה הפליגו לארצות הברית שבה עסקו, בין השאר, בפעילות פוליטית כנציגים של מפלגתם 'פועלי ציון'.

בארצות הברית הכיר בן גוריון את פולה מונבז ונשא אותה לאישה. ב-1917, בעקבות הצהרת בלפור אשר הודיעה על תמיכת הממשל הבריטי ברעיון הקמת בית לאומי לעם היהודי בארץ ישראל, ארגנו בן גוריון וידידו יצחק בן צבי תנועת התנדבות של יהודים אמריקניים לגדודים עבריים אשר פעלו כחלק מן הצבא הבריטי. בן גוריון עצמו הצטרף לאחד מגדודים אלה ושב אתו לארץ.

ב-1919 הקים בן גוריון, ביחד עם שותפים לדרך, את מפלגת 'אחדות העבודה'. ב-1921 נבחר למזכיר הוועד הפועל של הסתדרות העובדים הכללית בארץ ישראל, תפקיד אשר בו שירת לאורך תקופה של כחמש-עשרה שנה. ב-1933 נבחר להיות חבר ההנהלה הציונית וב-1935 הפך ליושב ראש ההנהלה הציונית. יחד עם חיים ווייצמן, נשיא התנועה הציונית, נשא באחריות העליונה של גוף זה.

לאחר הצעת החלוקה של וועדת פיל ב-1937 תמך בן גוריון, במסגרת דיוני הקונגרס הציוני, בקבלת ההחלטה ע"י התנועה הציונית. בכך הוא קיבל את עקרון החלוקה, עובדה אשר הדריכה את התנהגותו ואת התנהגות התנועה בהמשך התהליך ההיסטורי שהוביל להקמת המדינה. ב-1939 היה בן גוריון אחד ממובילי המאבק נגד המדיניות הבריטית המבוססת